

Seminář z pedagogické psychologie

Učení současné teorie

- ***přehled teorií***
- ***vývojové aspekty – příklad (Piaget)***
- ***dětské představy o světě***
- ***současné teorie – příklad (Ausubel)***

Opakování z minulého semináře

Terminologie

□ NEPLÉST:

- učení - ve významu učení se; learning
- „učení“ – ve významu vyučování, edukace; teaching

Přehled současných teorií učení

Současné teorie učení (teaching) - II

□ **Akademické teorie**

- snaha definovat takové charakteristiky obecného vzdělávání, které mají žákovi umožnit **stát se všestranně kultivovaným člověkem**... snaha „osvítit barbary“ (od 80. let, reakce na masmediální realitu)
- **tradicionalistické a generalistické teorie**
- Henry, Lévy, Bloom...

□ **Personalistické a spiritualistické teorie**

- seberealizace, naplnění potenciálu jedince
- **individualistické, „alternativní“, „dítě je králem“**; rozvoj individualismu na úkor sociálního vědomí (60. a 70. léta)
- Ch. Rogers
- konkrétní příklad – např. škola Summerhill, Anglie
- „Je možné zvnějšku někoho učinit svobodným?“ (Bertrand)

□ **Kognitivně psychologické, technologické a sociokognitivní teorie**

- Soustřeďují se hlavně na vhodné pedagogické strategie
- **Snaha řešit konkrétní a reálné problémy učení a vyučování**
- Zájem o konkrétní charakteristiky žáka, struktury učení, procesy poznávání, techniky komunikace, ICT, média a sociální charakteristiky učení

Jak víme to co víme?

Vývojové aspekty učení

- L.S. Vygotskij
  - *zóna nejbližšího vývoje*
- J.Piaget
  - *asimilace, akomodace*
    - *úroveň myšlení je dána mj. nedostatečná kapacita paměti, nedostatek odborných poznatků, kontext dětského uvažování*
- J.Bruner
  - *fakty, pojmy (koncepty) a zobecnění (generalizace)*
- D.P.Ausubel
  - *smysluplné učení*
- F.J.Dochy
  - *dosvědání znalosti (prior knowledge)*
  - *deklarativní znalosti a procedurální znalosti*

Když se řekne Piaget...

Piagetova teorie kognitivního vývoje

- Zájem soustředěn na **vztah mezi poznávajícím jedincem a objektem poznávání** v různých obdobích života
- Každá **úroveň poznání je výsledkem předchozího vývoje**; vzniká reorganizací a transformací úrovně předchozí
- Poznání není vrozenou záležitostí; **znalosti jedinec konstruuje svým jednáním**
- Psychologie kognitivního vývoje – **dítě jako badatel ověřující teorie** (*schéma*) *asimilace; akomodace*

Piagetovy pedagogické názory

- Vzdělávání se má soustředit spíše na rozvíjení **obecných schémat**, než na rozvoj konkrétních dovedností
- Vzdělávání dětí se má soustředit spíše **na procesy** než na obsahy
- Vyučovací metody musí **aktivizovat dítě**
- Kurikulum by mělo **respektovat** kognitivní **vývojová stadia**

Jak vlastně tedy děti uvažují o učivu?

Dětské interpretace světa

- řada označení:

- Naivní teorie dítěte, ale též:
  - Implicitní teorie dítěte
  - Dětská věda
  - Dětské naivní koncepce
  - Dětské implicitní koncepce
  - Dětské prekoncepce
  - Dětské dosavadní koncepce
  - Dětské alternativní koncepce
  - Dětské mylné koncepce, miskoncepce

Dětské interpretace jevů

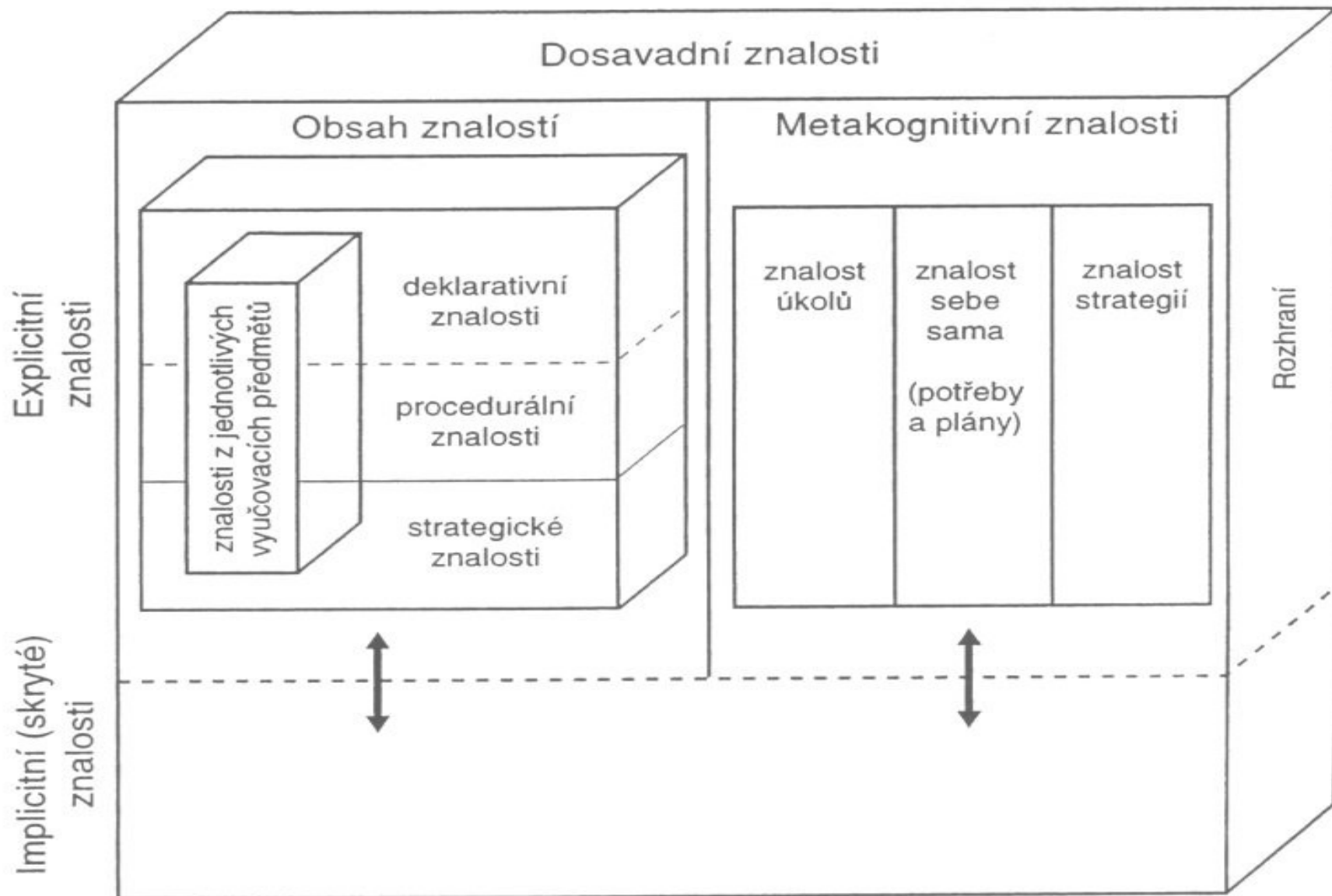

- Kognitivní složka
- Afektivní složka
- Složka konativní

(např. Gavora, 1992)

- *královský dvůr je takovej ten dvorek na zámku...*
- *atomy jsou takoví úplně malí trpaslíci...*
- *(...)*

Schéma žákových dosavadních znalostí (Dochy, 1996)

Žákovo pojetí učiva

- Žákovo pojetí učiva obecně
  - („K čemu je to blbý učení?“)
- Žákovo pojetí učiva v určité skupině předmětů
  - („Nerad cokoli počítám!“)
- Žákovo pojetí učiva v určitém předmětu
  - („Matematika mi nejde.“)
- Žákovo pojetí učiva v konkrétním tématu
  - („K čemu mi jsou rovnice o dvou neznámých?“)
- Žákovo pojetí učiva žákovo pojetí pojmu
  - („Rovnice je když...“)

Příklad současné teorie učení

Smysluplné učení (meaningful learning)

- **učení, které není prostým memorováním a rozšiřováním sumy poznatků**
  - Valstní termín připisován D.P.Ausubelovi
    - Vzniká v reakci na Thorndika a jeho mechanistického přístupu k učení (*behaviorální paradigma*)
    - Významným zdrojem gestalt-psychologie (*viz předchozí přednáška*)
    - Kořeny způsobu uvažování sahají mj. až k *J.A.Komenskému*

Smysluplné učení - charakteristiky

- Aktivita
- Konstruování
- Kumulace
- Autoregulace
- Zacílenost
- Situovanost
- Individuální specifická

Smysluplné učení – složky (Shuell, 1992)

Ve vztahu k učení:

- Očekávání (*mj. co, k čemu, self-efficacy*)
  - Motivování (*vnější, vnitřní*)
  - Aktivování dosavadních znalostí
  - Pozornost (*část vs. celek učiva*)
  - Překódování (*zvláštnosti zapamatování žáka*
i zvláštnosti učiva)
  - Srovnávání (*staré a nové učivo*)
  - Generování hypotéz
- (...)

Smysluplné učení - průběh

- Opakování
- Zpětná vazba
- Hodnocení (*sumativní vs. formativní*)
- Monitorování
- Kombinování, integrování, syntéza

Literatura (výběr)

- ❑ BERTRAND, Y. *Soudobé teorie vzdělávání*. Praha: Portál, 1998.
- ❑ GAVORA, P. *Žiak a text*. Bratislava: SPN, 1992
- ❑ HEJNÝ, M.; KUŘINA, F. *Dítě, škola, matematika. Konstruktivistické přístupy k vyučování*. Praha: Portál, 2001.
- ❑ PAŘÍZEK, V. *Jak naučit žáky myslet*. Praha: Karolinum, 2000.
- ❑ PASCH, M. a kol. *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál, 1998.
- ❑ PIAGET, J. *Psychologie intelligence*. Praha: SPN, 1970.
- ❑ ŠEBKOVÁ, A., VYSKOČILOVÁ, E. Chápání prostorových vztahů u dětí mladšího školního věku. *Pedagogika*, roč.XLVII, 1997, s. 10-17.
- ❑ THAGARD, P. *Úvod do kognitivní vědy. Mysl a myšlení*. Praha: Portál, 2001.
- ❑ VYGOTSKIJ, L. S. *Myšlení a řeč*. Praha: SPN, 1970.